

Openbaar

Zaaknummer
356237Nummer Hoofdzaak
101213

onderwerpPFAS voortgangsrapportage juli 2023 en oplegbrief
coördinatoren ter informatie aanbieden aan PS.

voorgesteld besluitAanbieden van voortgangsrapportage en oplegbrief PFAS aan
PS middels bijgevoegde GS brief.

begrotingswijziging vervaardigen?

Nee

aanleidingOp 4 juli is in het BO PFAS de derde voortgangsrapportage en
oplegbrief van de PFAS-coördinatoren besproken. Middels deze
GS brief wordt de voortgangsrapportage en oplegbrief
aangeboden aan PS.

portefeuillehouder - portefeuille

dhr. B.L.L. van der Velde - PFAS

behandeld door:
afdeling/opgave/programma/project
telefoonnummer:
afgestemd met:

PFAS

Team PFAS

Overwegingen en advies

Na hun aanstelling als PFAS-coördinatoren in maart 2022 hebben [REDACTED] en [REDACTED] een gezamenlijk werkplan opgesteld en op 9 april 2022 aangeboden aan Dick van der Velde en Mark Harbers. Dit is een dynamisch werkplan, waar ook bijstellingen op plaats vinden als dat gewenst is. Afgesproken is dat zij ons met voortgangsrapportages op de hoogte houden van de voortgang en eventuele bijstellingen. Bijgevoegd is de derde voortgangsrapportage. In het bestuurlijk overleg van 4 juli 2023 met minister Harbers en staatssecretaris is deze voortgangsrapportage besproken. Met bijgevoegde aanbiedingsbrief wordt voorgesteld de rapportage met oplegnotitie aan PS toe te sturen. In de aanbiedingsbrief is tevens een korte terugkoppeling van het bestuurlijk overleg opgenomen.

Afwijking t.o.v. provinciale doelstellingen en/of beleid

nvt

Bestuurlijke planning en doorlooptijd

Gedeputeerde Staten

Commissie Ruimte

11 juli 2023

15 september 2023

Consequenties besluit

Financiële consequenties

nvt

Juridische consequenties

nvt

Personele consequenties en inhuur

Er is geen externe inhuur nodig

Inkoop & aanbesteding

Inkoop is niet van toepassing

Provinciale Staten van de Provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG
T.a.v. de voorzitter

Onderwerp
PFAS

Zaaknummer
101213

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 5 juli 2023

Geachte voorzitter,

Hierbij bieden we Provinciale Staten de derde voortgangsrapportage van de PFAS-coördinatoren aan. In deze voortgangsrapportage wordt de voortgang op het totale pakket aan werkzaamheden dat onder hun coördinatie plaats vindt toegelicht. De PFAS-coördinatoren hebben aangegeven dat zij graag bereid zijn op het verzoek vanuit de Commissie Ruimte van december 2022 in te gaan om bij de behandeling van de voortgangsrapportage in de Commissie aanwezig te zijn voor een toelichting en om vragen te beantwoorden.

In het bestuurlijk overleg van 4 juli 2023 met minister dhr. Harbers, staatssecretaris mevr. Heijnen, gedeputeerde dhr. Van der Velde en de PFAS-coördinatoren is deze voortgangsrapportage besproken. Daarin is tevredenheid gedeeld over het werk van de coördinatoren. De minister gaf aan blij te zijn dat de Provincie Zeeland destijds heeft aangedrongen op het instellen van de PFAS-coördinatoren. Afsproken is dat de inzet van de PFAS-coördinatoren tot het einde van het jaar wordt doorgezet.

Naar aanleiding van de voortgangsrapportage is in het bestuurlijk overleg tevens gesproken over de contacten met Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk ten aanzien van PFAS, de vragen die nog leven over de bronnen van de PFAS in het Kanaal Gent-Terneuzen en de aandacht voor PFAS in Nederland bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Betreffende het RIVM onderzoeksprogramma is het belang onderstreept dat Zeeland daar een goede positie in krijgt. Hiertoe wordt een nader gesprek georganiseerd door de PFAS-coördinator van het Rijk met het ministerie van VWS, RIVM, GGD Zeeland en Provincie Zeeland. Gedeputeerde Van der Velde heeft minister Harbers namens ons college bedankt voor de stap die hij met aansprakelijkstelling van 3M heeft gezet en dat hij daarin ook de schade van Zeeuwse partijen wil meenemen.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman

Voorzitter

drs. M.C.J. Franken
Secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. Voortgangsrapportage PFAS juli 2023
2. Oplegbrief PFAS coördinatoren

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Voortgangsrapportage PFAS Zeeland van de PFAS coördinatoren

█ (namens de Rijksoverheid)
█ (namens de Provincie Zeeland)

4 juli 2023

Inleiding

Op 29 maart 2022 hebben minister Harbers en gedeputeerde Van der Velde twee PFAS-coördinatoren voor Zeeland aangesteld. █ voert de regie voor de Rijks PFAS-zaken, waar █ dit doet voor de regio. Voor u ligt de derde voortgangsrapportage van de twee PFAS-coördinatoren. De twee coördinatoren dragen zorg voor het aanjagen en stroomlijnen van de lopende acties en onderzoeken inzake PFAS Zeeland, en zien toe op een kordate aanpak. De coördinatoren rapporteren hier eens per kwartaal over aan hun opdrachtgevers, minister Harbers, staatssecretaris Heijnen en gedeputeerde Van der Velde. Deze rapportages kunnen door de opdrachtgevers worden benut om andere partijen en bijvoorbeeld Provinciale Staten te informeren.

De coördinatoren rapporteren aan de hand van het door hun opgestelde werkplan. Aan de hand van de vier sporen worden de acties die dat behoeven van voortgang voorzien. Deze voortgang betekent voor sommige acties een afronding; dit zijn bijvoorbeeld de onderzoeken die inmiddels zijn afgerond. Deze zullen daarna uit het werkplan worden verwijderd, zodat het werkplan actueel en in beweging blijft. Met deze rapportage zijn de acties voor wat betreft zwemwateronderzoek en grondwatermetingen afgerond. De nieuwe actie in deze rapportage betreft de inventarisatie van aandachtslocaties in Zeeland. Deze voortgangsrapportage is tot stand gekomen met de bijdragen van het ministerie van IenW, DG Water en Bodem en Rijkswaterstaat, en de Provincie Zeeland.

Spoor 1: Internationaal

1.1 PFAS-restrictievoorstel

- Ambitie: Europees verbod op alle PFAS in niet-essentiële toepassingen
- Termijn: Ambitie van Nederland is om het verbod in 2025 in te laten gaan.
- Trekker: Ministerie IenW

Op 7 februari 2023 is het voorstel voor een zo'n breed mogelijk PFAS-verbod gepubliceerd door de ECHA. Nederland heeft dit voorstel samen met Denemarken, Duitsland, Noorwegen en Zweden opgesteld. Op dit moment kan iedereen reageren op het voorstel via de openbare raadpleging die openstaat tot 25 september a.s. De wetenschappelijke comités van ECHA zullen deze informatie meewegen in hun adviezen die vervolgens ook wordt opengesteld voor inspraak. De verwachting is dat in 2024 het voorstel met de geïnventariseerde adviezen richting de Europese Commissie wordt verzonden, die op basis hiervan een definitief voorstel opstellen. Dit wordt ter bespreking en stemming voorgelegd aan een wetgevend lidstatencomité, naar verwachting rond eind 2024.

1.2 Reductiedoelstelling Internationale Scheldec commissie (ISC)

- Ambitie: tijdens Vlaams (2021-2022) en Nederlands (2023-2024) voorzitterschap reductiedoelstelling afspreken. Alle vertegenwoordigers van de ISC deelnemende delegaties meenemen in de PFAS problematiek. Streven is om in 2023 afspraken te hebben gemaakt, met ruimte voor uitloop in 2024.
- Trekker: IenW. RWS-ZD levert in opdracht van IenW de delegatieleider en secretaris en neemt deel in de verschillende werkgroepen die lopen vanuit de commissie.

Vlaanderen deelt de wens om PFAS uit te faseren en ook om microverontreinigingen aan te pakken. De afgelopen maanden is samen gekeken naar een gezamenlijke aanpak om een reductiedoelstelling voor microverontreinigingen te formuleren, met een focus op de Schelde.

Op 1 juni 2023 hebben Nederland en Vlaanderen gesproken over het opstellen van een gezamenlijk reductieplan voor (micro)verontreinigingen gericht op de doelen van de KRW, PFAS, de uitdagingen van ZZS, microplastics en opkomende stoffen. De afspraak is om deze ideeën als bouwstenen van een aanpak uit te werken en in een vervolgoverleg verdere afspraken te maken. Nederland zal een eerste opzet maken. Dit is een doelstelling voor Nederland als Vlaanderen. De ambitie is dit binnen de ISC verder te brengen.

De Nederlandse delegatie heeft PFAS meermaals geagendeerd. In de werkgroep coördinatie hebben alle delegaties ondertussen uitgesproken om aan de PFAS problematiek te werken. Er is toegezegd dat er meer metingen worden uitgevoerd om de bronnen beter in beeld te krijgen. De delegaties gaan de komende tijd de PFAS problematiek inventariseren en de metingen analyseren. Hierna wordt kennis uitgewisseld tijdens een PFAS workshop die in de eerste helft van 2024 gaat plaats vinden.

1.3 Onderhouden van contacten met Vlaanderen over emissiebeheer PFAS

- Ambitie: afstemmen beleidskeuzes over emissiebeheer (een breder doel dan alleen PFAS, dus ook andere ZZS) en normen voor het oppervlaktewater. Het voeren van een frequent bilateraal overleg (ambtelijk en bestuurlijk). We willen komen tot effectieve vergunningverlening, toezicht en handhaving ten aanzien van PFAS-emissies en afstemming Nederland-Vlaanderen over adviezen aan burgers (bijvoorbeeld zwemmen en voedselveiligheid).
- Trekker: de beide PFAS-coördinatoren en de Vlaamse PFAS-opdrachthouder.

Op 13 januari vond voor de tweede keer een Nederlands-Vlaamse PFAS-expertsessie plaats. Deze sessie stond in het teken van de vergelijking tussen de Nederlandse en Vlaamse PFAS-beleidskaders. Zo werd er onder meer stil gestaan bij de PFAS-handelingskaders en de doelstellingen van de Kader Richtlijn Water (KRW).

Het reguliere contact tussen Nederland en Vlaanderen zorgt niet alleen voor aansluiting van de verschillende beleidskaders, maar daarnaast ook voor korte lijnen wanneer er sprake is van

belangrijke grensoverschrijdende vergunningaanvragen. Het Rijk en de Provincie Zeeland blijven afstemmen met Vlaanderen over het vragen en geven van advies over de belangrijkste vergunningen. In het huidige samenwerkingsverband kunnen de partijen elkaar makkelijk bereiken en worden de processen rondom de grensoverschrijdende vergunningen steeds efficiënter ingericht.

1.4 Verhalen PFAS-schade op vervuilers onderzoeken en bespreken

- Ambitie: Juridische mogelijkheden om PFAS-schade te verhalen onderzoeken en in gesprek gaan met Vlaamse overheden over gezamenlijk optrekken in verhalen van PFAS-schade.
- Trekker: PFAS-coördinatoren

Op 23 mei 2023 heeft minister Harbers besloten het bedrijf 3M officieel aansprakelijk te stellen voor de schade die de Staat heeft geleden en naar verwachting in de toekomst zal lijden. De Landsadvocaat heeft dit per brief aan 3M medegedeeld. Dit is een belangrijke eerste stap om 3M verantwoordelijk te stellen voor de jarenlange PFAS-lozingen. Op dit moment worden de vervolgstappen verder uitgewerkt. Als deze stappen in beeld zijn, zal de Tweede Kamer hierover geïnformeerd worden. Daarnaast heeft 3M de minister uitgenodigd voor een gesprek. Dit gesprek wordt op dit moment gepland. De minister zal hier ook de aansprakelijkheidsstelling ter sprake brengen. Voorafgaand aan dit gesprek vond er op 21 juni 2023 een informatiebijeenkomst in Middelburg plaats voor de Zeeuwse partijen die schade hebben gemeld bij de Provincie Zeeland om hen te informeren over laatste stand van zaken.

Spoor 2: Nationaal

2.1 Vermindering blootstelling aan PFAS

- Ambitie: blootstelling van mensen aan PFAS te verminderen. De Ministeries van IenW, LNV en VWS hebben gezamenlijk het RIVM begin 2023 de opdracht gegeven om een landelijk PFAS-onderzoeksprogramma te starten. Dit gaat om een traject dat drie jaar gaat lopen, wat onder meer onderzoek naar PFAS in voedsel en drinkwater, bloedonderzoek, scenario's voor het verminderen van blootstelling, het samenstellen van maatregelenpakketten en lange termijn monitoring bevatten.
- Trekker: Ministeries van IenW, LNV en VWS.

Op 22 februari 2023 vond een stakeholderbijeenkomst plaats waar belanghebbenden geïnformeerd werden over de inhoud van het programma, en daarnaast de mogelijkheid hadden tot inspraak. De inbreng van die dag is verwerkt in de vormgeving van het programma. Het programma bestaat uit verschillende themagroepen. Zo is er bijvoorbeeld de themagroep waarin de verschillende handelingsperspectieven voor de vermindering van PFAS-blootstelling in beeld worden gebracht.

Uit één van de themagroepen resulteert het rapport over de aanwezigheid van PFAS in voedsel en drinkwater dat voor de zomer aan de Tweede Kamer wordt verzonden. Daarnaast wordt de Tweede Kamer voor het volgende Wetgevingsoverleg Water (maandag 13 november) geïnformeerd over de voortgang van de handelingsperspectieven die op dat moment geformuleerd zijn. De verwachting is dat dit vooral op het gebied van drinkwater zal zijn.

2.2 Bronnenonderzoek Kanaal Gent-Terneuzen (KGT)

- Ambitie: Inzichtelijk maken van de bronnen die zorgen voor de belangrijkste normoverschrijdingen en daarmee ook voor de probleemstoffen van KGT.
- Trekker: RWS-ZD samen met de Vlaamse Milieumaatschappij.

Er is een analyse uitgevoerd op beschikbare meetgegevens om de mogelijke bronnen van probleemstoffen - waaronder PFAS - in het KGT te achterhalen. Het onderzoek is afgerond in 2022. Uit het onderzoek is gebleken dat relatief het grootste gedeelte van de PFAS-concentraties via bovenstroomse aanvoer in het kanaal terecht komt. De uitkomsten zijn kenbaar gemaakt binnen de Internationale Schelde Commissie (ISC). Binnen de ISC wordt verder gewerkt aan inventarisatie en analyse van de mogelijke bronnen.

2.3 Inventarisatie PFAS in indirecte lozingen

- Ambitie: In beeld brengen van PFAS-emissies voortkomend uit *indirecte lozingen*; dit zijn lozingen die als afvalwater op een riool of waterzuivering van derden geloosd worden.
- Trekker: Provincie Zeeland.

Met de omgevingsdiensten DCMR en RUD-Zeeland zijn afspraken gemaakt over toevoeging van de parameter PFAS bij controlebemonsteringen van indirecte lozingen van afvalwater in 2023. Met de omgevingsdiensten vindt afstemming plaats over het (juridisch) uitgangspunt wanneer PFAS wordt aangetroffen in het afvalwater.

2.4 Inventarisatie PFAS RWZI's

- Ambitie: In beeld brengen PFAS-emissies RWZI's in Zeeland
- Trekker: Waterschap Scheldestromen (opvolging door Provincie Zeeland)

Alle 15 RWZI's zijn inmiddels bemonsterd waarbij gedurende een week representatieve monsters verzameld zijn van het gezuiverde rioolwater. Voor enkele RWZI's was de eerste bemonstering onvoldoende representatief door een te groot aandeel aan regenwater. Na een tweede ronde zijn nu alle monsters wel als voldoende representatief beoordeeld. Volgende stap is de laboratoriumanalyses. Door een combinatie van personele onderbezetting en hoge werkdruk bij het laboratorium verloopt dit minder voorspoedig dan gehoopt. Het waterschap is in overleg met het laboratorium voor een oplossing.

2.5 Lozing PFAS vanuit RWZI Bath

- Ambitie: Verminderen of beëindigen van de lozing van PFAS in het effluent van de RWZI Bath. Daarvoor is het nodig om aan de hand van het vermijdings- en reductieprogramma van ATM te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor reductie van PFAS (en andere ZZS) in deze lozing. Daarnaast onderzoeken we of en hoe de vergunningen van de RWZI aangepast kunnen worden.
- Trekker: Omgevingsdienst Midden-West Brabant voor vermijdings- en reductieprogramma. Vergunningen RWZI bevoegde gezagen Provincie Zeeland (omgevingsvergunning) en RWS-ZD (lozing) en ontvanger en verwerker afvalwater Waterschap Brabantse Delta.

In het onderzoek 'Bron tot effect' van het waterschap Brabantse Delta wordt verkend hoe de integrale keten van de RWZI Bath eruit ziet met als doel een bewakingsstrategie te ontwikkelen waarmee Opkomende en Zeer Zorgwekkende Stoffen in de regio beperkt kunnen worden. Ook is de RUD-Zeeland gestart met een verkenning op welke onderdelen de omgevingsvergunning van de RWZI-Bath kan worden aangepast.

De OMWB heeft aangegeven dat de lozing van ATM is verminderd van 20 kg per jaar tot ongeveer 10 kg per jaar. ATM past een scherp acceptatie- en verwerkingsbeleid toe, waardoor er minder afvalwaterstromen met PFAS binnen komen. ATM voert proefnemingen uit met een nieuwe techniek voor verwijdering van PFAS uit het afvalwater middels schuimfractinatie.

De stappen die SABIC neemt om de lozing van PFBS te verminderen zijn veelbelovend. Inmiddels is in de lozing een significante daling van de PFBS-concentraties waarneembaar. Voor een aantal aanvullende maatregelen wordt in de loop van de zomer of anders het najaar meer duidelijkheid verwacht over de implementatie; dit is onder andere afhankelijk van de uitkomst van kwaliteitstesten die plaatsvinden bij een alternatieve productiewijze voor een deel van de productie en van verdere zuiveringsstappen van het afvalwater.

Daarnaast heeft het Ministerie van IenW een traject opgezet om de vragen die bestaan over het PFAS-vergunningenbeleid, onder meer resulterend uit deze casus, samen met de bevoegde gezagen te inventariseren en te beantwoorden. Het doel van dit traject is om tot een geharmoniseerde aanpak in de vergunningverlening van PFAS te komen.

2.6 Grensoverschrijdende vergunningen (verdragen Helsinki/Espoo)

- Ambitie: Grensoverschrijdende vergunningen die conform verdragen Helsinki/ Espoo vanuit Vlaanderen worden aangeboden worden door bevoegd gezag (gemeenten, Provincie Zeeland, Omgevingsdienst of Rijkswaterstaat) aan Nederlandse kant beoordeeld en waar nodig van advies aan Vlaams bevoegd gezag voorzien.

- Trekker: IenW/ RWS WV (Espoo), RWS-ZD, de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD), Provincie Zeeland.

De vergunningaanvragen van Vlaamse bedrijven worden door de Nederlandse autoriteiten scherp in de gaten gehouden.

Zo vindt kennisuitwisseling plaats tussen Nederlandse en Vlaamse overheidspartijen op de belangrijkste vergunningaanvragen. Hierdoor is de Vlaamse overheid in staat een zo gedegen mogelijk advies te geven op de aanvragen.

Om dit verder kracht bij te zetten, is afstemming bereikt over de aanvullende inzet bij RWS beschikbaar komt. De verwachting is dat deze inzet in de tweede helft van 2023 is verworven.

RUD Zeeland faciliteert de processen namens Provincie Zeeland en voert in dit kader onderzoek uit op welke manier selectie en prioritering plaats kan vinden om te bepalen welke vergunningaanvragen beoordeeld moeten worden. Op die manier kan de capaciteit zo efficiënt mogelijk ingezet worden. In dit kader vond bijvoorbeeld in maart 2023 een kennismakingsbijeenkomst plaats met RUD Zeeland, Rijkswaterstaat Zee en Delta, Provincie Oost-Vlaanderen en Provincie Zeeland. Deze bijeenkomst stond in het teken van kennisuitwisseling en het afstemmen van de verschillende procedures. Het is de bedoeling om dit in de toekomst ook met de andere Vlaamse overheidspartijen te organiseren.

RUD Zeeland werkt ook aan een rapportage dat zich momenteel in de afstemfase bevindt. In deze rapportage worden suggesties benoemd voor het in de toekomst verder inrichten van de werkprocessen ten aanzien van het beoordelen van grensoverschrijdende vergunningen. Ook wordt de benodigde capaciteit hieraan gekoppeld. RUD Zeeland gaat in deze rapportage uit van verschillende scenario's met bijbehorend ambitieniveau. De rapportage wordt bestuurlijk voorgelegd waarna GS Zeeland een keuze zal maken in het te volgen scenario.

In de periode van september 2022 tot nu heeft de RUD Zeeland een tiental adviezen uitgebracht over de opgenomen PFAS-waarden in de vergunningsaanvragen vanuit België. De Provincie Zeeland een reactie ingediend in het kader van het openbaar onderzoek op de vergunningaanvraag van 3M voor het lozen van korte keten PFAS.

2.7 Onderzoek PFAS aandachtslocaties

- Ambitie: Inzicht krijgen in locaties waar mogelijk sprake is van verontreiniging door PFAS
- Trekker: Provincie Zeeland

RUD Zeeland voert, in opdracht van Provincie Zeeland, onderzoek uit naar PFAS aandachtslocaties. Dit onderzoek is recent gestart en heeft een looptijd tot eind 2024. Het onderzoek richt zich op dossieronderzoek/historisch onderzoek om te bepalen waar in Zeeland sprake kan zijn van verontreiniging door PFAS binnen inrichtingen. Ook worden brandweeroefenlocaties en incidentlocaties waar PFAS-houdend blusschuim is ingezet, bij dit onderzoek betrokken.

Spoor 3: Onderzoeken en monitoring

3.1 Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands (MWTL)

- Ambitie: Inzichtelijk maken ontwikkeling PFAS-gehalten in de Westerschelde;
- Korte termijn: PFAS wordt regulier 13 keer per jaar gemeten in verschillende compartimenten zoals water, sediment en biota (vis). Twee extra locaties zijn opgevoerd in de Westerschelde in 2022 waar PFAS gemeten wordt (Hansweert en Vlissingen). Data op tijd en beschikbaar stellen en analyseren waar mogelijk/nodig.
- Trekker: RWS (WVL, CIV en ZD)

In 2022 heeft de Universiteit van Utrecht (UU) een update van de concentraties in de Westerschelde opgesteld en als bijlage bij een eerder rapport gepubliceerd. Er werd een afname

van PFBS en PFBA gezien en voor alle overige concentraties PFAS is in algemene zin geen significante afname geconstateerd.

Ten behoeve van PFAS worden de MWTL PFAS-metgegevens per kwartaal aan de Provincie Zeeland geleverd voor publicatie op het dashboard (zie actie 4.4).

Het volgende analyserapport staat gepland voor 2025. Jaarreeksen van ongeveer 3 jaar zijn nodig om (trend)ontwikkelingen te kunnen zien.

3.2 Zwemwatermonitoring

- Ambitie: beoordeling gezondheidsrisico's zwemmen in de Westerschelde.
- Trekker: RWS-ZD. Provincie Zeeland en GGD adviseren op basis van de data.

Zwemwatermonitoring is afgerond in 2022. Op basis van de RWS-gegevens heeft de Provincie Zeeland een positief zwemadvies afgegeven. Dit onderdeel is hiermee afgerond.

3.3 Grondwatermonitoring

- Ambitie: In het kader van de KRW de PFAS waarden in het grondwater inzichtelijk maken
- Trekker: Provincie Zeeland

Zoals in de vorige voortgangsrapportage is gemeld, zijn er geen overschrijdingen geconstateerd van de in juli 2021 door het RIVM gepubliceerde Indicatieve Niveaus voor Ernstige Verontreiniging (INEV) van grond en grondwater met PFOA, PFOS en GEN-X. Er is gewerkt aan een nadere analyse van de meetgegevens om te onderzoeken of de regionale verschillen verklaard kunnen worden. Hieruit is nog geen duidelijke verklaring gevonden voor de regionale verschillen. De meetdata zullen betrokken worden bij andere bredere analyses die in de toekomst uitgevoerd gaan worden, zoals het seaspray onderzoek. Deze actie is hiermee afgerond.

3.4 Impactanalyse PFAS op natuurdoelen Westerschelde & KGT

- Ambitie: Onderzoek naar de ecologische effecten van PFAS en andere probleemstoffen op de waterkwaliteitsdoelen en doelsoorten.
- Trekker: RWS-ZD

Er is door Rijkswaterstaat opdracht verleend aan Wageningen Marine Research voor uitvoering van dit onderzoek. In januari 2023 is gestart met een literatuuronderzoek. In het voor- en najaar van 2023 wordt er actief in het veld bemonsterd. Er wordt gekeken naar de effecten van PFAS in het ecosysteem en daarmee op de natuurdoelstellingen. De uitkomsten van het onderzoek worden eind 2024 verwacht. Regionale partijen zoals Provincie Zeeland en gemeenten worden op verschillende momenten gedurende het onderzoek geïnformeerd over de voortgang en tussentijdse resultaten. Het onderzoek geeft meer inzicht in de ecologische toestand van Westerschelde en KGT om vervolgens aanbevelingen te kunnen doen over de te nemen stappen (bijvoorbeeld monitoring, vervolgonderzoek en/of maatregelen).

3.5 Seaspray onderzoek

- Ambitie: Onderzoek naar werking en effecten van seaspray-effect PFAS in kustgebieden
- Trekker: Provincie Zeeland (Provincie Noord-Holland vanuit samenwerkende kustprovincies)

Door de VU is in december 2022 het resultaat van de desktop studie opgeleverd over het fenomeen seaspray in relatie tot verontreinigingen met PFAS, en zijn onderzoeksvragen geformuleerd. Op basis van dit onderzoek heeft meerdere malen overleg plaatsgevonden tussen de betrokken organisaties en kennisinstututen. De uitkomst is dat het Ministerie van IenW een adviesbureau in de arm heeft genomen om een verkenningsfase uit te laten voeren. Doel van deze verkenning is het vaststellen van de brede kennisvragen en kennisleemtes met betrekking tot seaspray en PFAS, en voorstellen te doen voor vervolgonderzoek. De verwachting is dat de verkenningsfase in de herfst van 2023 is afgerond.

Naar aanleiding van PFAS-metingen in zeeschuim in Vlaanderen heeft de Provincie Zeeland, in afstemming met de twee andere kustprovincies (Noord-Holland en Zuid-Holland), deze metingen

ook voor de Nederlandse kust in gang gezet. Het ministerie van IenW zal het RIVM vragen deze meetresultaten te beoordelen op mogelijke gezondheidseffecten.

Spoor 4: Communicatie

4.1 Hoogambtelijk overleg Vlaanderen-Nederland

- Ambitie: afstemming coördinatoren met Vlaamse opdrachthouder, bespreken voortgang, op de hoogte brengen van ontwikkelingen in NL/Vlaanderen.
- Deelnemers: de beide PFAS-coördinatoren en de Vlaamse opdrachthouder (in de toekomst mogelijk hoog ambtelijk aangevuld met vertegenwoordigers VMM en OVAM).

Op 2 december hebben de PFAS-coördinatoren een gesprek met de Vlaamse PFAS-opdrachthouder Karl Vrancken gehad. Aangezien diens opdracht eind 2022 is beëindigd is daarna het contact met de heer Hans Reynders namens de Vlaamse overheid onderhouden. Na de zomer van 2023 ontmoeten de Nederlandse PFAS-coördinatoren en dhr. Reynders elkaar om bij te praten over de samenwerking en gezamenlijke acties in de aanpak van PFAS.

4.2 Bestuurlijk regionaal overleg

- Ambitie: Afstemming en informeren door PFAS-coördinatoren met de verschillende regiobestuurders. Bespreken voortgang van acties en impact in Zeeland.
Deelnemers: de twee PFAS-coördinatoren, bestuurders van de Provincie Zeeland en de betreffende gemeenten (Hulst, Terneuzen, Sluis, Reimerswaal, Kapelle, Borsele, Vlissingen, Veere), Waterschap Scheldestromen, RWS-ZD.

Op 8 december 2022 is er met de betreffende gemeenten bestuurlijk overleg geweest. Daarnaast is in het bestuurlijk Overleg Zeeuwse Overheden Klimaat, Energie en Milieu (OZO KEM) PFAS als vast agendapunt op de agenda opgenomen en als zodanig in februari 2023 en mei 2023 besproken.

4.3 Communicatiekanalen

- Inrichten website met daarop planning/uitkomsten (bijvoorbeeld site PFAS Zeeland?)
- Planning en afstemming persmomenten

Informatie over de ontwikkelingen rondom PFAS in Zeeland en de voortgang van de aanpak is te vinden op www.zeeland.nl/pfas. Daar is ook een aparte pagina met alle nieuwsberichten over PFAS te vinden. Het nieuws over PFAS wordt afgestemd met betrokken partijen en de geïnteresseerde pers wordt actief geïnformeerd over belangrijke ontwikkelingen.

4.4 Opzet Dashboard PFAS

- Ambitie: Dashboard waarmee ontwikkeling van PFAS in de Westerschelde en het Kanaal Gent-Terneuzen inzichtelijk wordt gemaakt voor een geïnteresseerd publiek.
- Trekker: Provincie Zeeland

Om inzichtelijk te maken wat er gemeten wordt, heeft de Provincie Zeeland in samenwerking met Rijkswaterstaat en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een dashboard gemaakt waarin meetgegevens zichtbaar worden. Een eerste versie van het dashboard is te vinden op: [PFAS data Westerschelde \(zeeland.nl\)](http://PFAS_data_Westerschelde_(zeeland.nl))

Oplegbrief: PFAS-coördinatoren

Juli, 2023

Een jaar geleden zijn wij als de rijks- en regionale PFAS-coördinatoren van gestart gegaan in de aanpak van de PFAS problematiek. Deze derde voortgangsrapportage laat de resultaten van ons werk zien. We blikken terug op de afgelopen periode en staan daar stil bij enkele belangrijke ontwikkelingen, maar kijken daarnaast ook vooruit.

Terugdringen van PFAS in Westerschelde en het Kanaal Gent-Terneuzen

We zullen nog lange tijd rekening moeten houden met de aanwezigheid van PFAS in het water, voedingsmiddelen en de bodem. Omdat PFAS niet of zeer langzaam afbreken in het milieu zullen deze stoffen nog lange tijd in het milieu aanwezig blijven. Dit vraagt inzet op het vraagstuk hoe PFAS uit onze leefomgeving kan worden verwijderd. De wereldwijde ontwikkelingen op dit vlak volgen wij op de voet en bespreken wij met de verschillende kennisinstellingen. Het voorstel voor een Europees PFAS-verbod is hier de allerbelangrijkste ontwikkeling. Dit zorgt er op termijn voor dat PFAS zo min mogelijk wordt uitgestoten.

Monitoring

PFAS concentraties worden in de Westerschelde en het Kanaal van Gent naar Terneuzen dertien keer per jaar gemeten door Rijkswaterstaat. Er is een afname van een aantal PFAS te zien bij het meetpunt op de grens met Vlaanderen, zoals gerapporteerd door Jonker (memo 2022) op basis van meetgegevens van 2020 t/m mei 2022. In diezelfde periode zijn door Vlaamse bedrijven grote saneringsinspanningen verricht voor PFAS, waaronder voor de PFAS die een afname laten zien.

Er zijn echter nog geen uitspraken te doen over recente trends, aangezien concentraties van PFAS kunnen variëren en bijvoorbeeld seizoensafhankelijk zijn. Naar verwachting zal Rijkswaterstaat in 2025 weer een rapportage opstellen over de ontwikkeling van de PFAS-concentraties in Rijkswateren Zeeland, om met de aanvullende gegevens vanaf juni 2022 t/m 2024 de trend te kunnen duiden.

Onderzoek

Het afgelopen jaar is op grote schaal onderzoek uitgevoerd dan wel gestart naar de mogelijke aanwezigheid van PFAS in mens en milieu. Dit jaar is het landelijke PFAS-onderzoeksprogramma van het RIVM gestart. Dit programma richt zich op het in kaart brengen van de maatregelen om de blootstelling van PFAS bij mensen te verminderen. Daarnaast worden dit jaar de onderzoeken PFAS in zeeschuim en seaspray, en de invloed van PFAS en andere stoffen op het ecosysteem in de Westerschelde uitgevoerd. De gemeenten langs de Westerschelde actualiseren de bodemkwaliteitskaarten op PFAS en het Waterschap Scheldestromen voert metingen naar PFAS in de rioolwaterzuiveringsinstallaties uit.

Met deze onderzoeken en metingen ontstaat een beter beeld van de verspreiding van PFAS en de mogelijke risico's voor mens en milieu. We hechten veel waarde aan het doorzetten van deze kennisopbouw de komende jaren. De Provincie Zeeland en het Rijk trekken hier samen in op en helpen elkaar waar nodig. Het zeeschuim-onderzoek is hier een mooi voorbeeld van.

Schade verhalen

Door de PFAS-vervuiling hebben bedrijven, burgers en overheden schade geleden. De Rijksoverheid heeft een belangrijke stap genomen door te starten met een procedure om deze schade te verhalen op 3M. De Provincie Zeeland is vooruitlopend hierop gestart met een inventarisatie van mogelijke schade in de provincie Zeeland. Tot nu toe hebben 34 bedrijven en organisaties zich hiervoor gemeld bij de Provincie Zeeland.

Communicatie

De aandacht voor de PFAS-problematiek is onverminderd groot. Via presentaties, overleggen en berichten is er door de betrokken overheden en organisaties uitgebreid gecommuniceerd. Mensen maken zich zorgen over hun gezondheid en het milieu en vragen terecht om urgentie en een voortvarende aanpak van overheden en bedrijven. Daarnaast zien we ook de bereidheid bij inwoners om in hun aankoop en consumptiegedrag zelf zoveel mogelijk bij te dragen aan het oplossen van de PFAS-problematiek. We blijven inzetten op goede informatievoorziening om de inwoners betrokken en geïnformeerd te houden.

Tot slot

In de afgelopen periode is wederom veel werk verzet. De komende tijd vraagt nog steeds een grote inzet, maar gelukkig zien wij wel dat ons werk zijn vruchten heeft afgeworpen. De betrokken Nederlandse organisaties weten elkaar goed te vinden en daarnaast zijn de lijnen met Vlaanderen kort. Dit brengt rust en structuur in dit lastige en complexe werkveld. We blijven ons inzetten om dit te behouden en waar nodig nog verder te stimuleren.

■■■■■■ (Rijks PFAS-coördinator)

■■■■■■ (Regio PFAS-coördinator)